

Temanotat

**Irak: Sikkerhetssituasjon og
internflyktninger i Diyala, april 2015**

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

Informasjonen som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

© Landinfo 2015

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

Diyala appears as a highly restive province. It has an ethnically/religiously diverse population. Extensive battles over territory have taken place throughout 2014 and 2015. Government forces reinforced by Shia militias and Kurdish peshmerga forces have eventually retaken control after having driven ISIL out of the province. ISIL had taken control of large areas in 2014. ISIL is, however, still capable of challenging them in hit-and-run actions behind their lines. The civilian population is under heavy pressure. Extensive abusive action against representatives of most population groups is being reported. Government protection appears to be weak. Daily life appears to suffer under shortages and malfunctioning public services.

SAMMENDRAG

Diyala fremstår som en svært urolig provins. Den har en etnisk/religiøst mangesidig sammensatt befolkning. Det har vært utkjempet omfattende kamper om territorium over hele provinsen i 2014 og 2015. Regjeringsstyrker støttet av sjiamilitser og kurdiske peshmerga-styrker har etter hvert gjenopprettet kontroll etter å ha nedkjempet ISIL, som hadde tatt store områder i 2014. ISIL er fortsatt i stand til å utfordre dem med nålestikkaksjoner bak linjene deres. Sivildbefolkningen er under stort press, og det er rapportert om omfattende overgrep mot de fleste befolkningsgrupper. Myndighetsbeskyttelsen virker generelt svak, og dagliglivet er preget av mangler og dårlig fungerende samfunnsfunksjoner.

INNHold

1. Innledning	5
2. Sikkerhetssituasjonen	6
2.1 «Hot spots»	7
2.2 Relativt stabile steder	9
2.3 Hvem har kontroll hvor?	10
3. Konfliktrelatert vold	11
3.1 Voldsnivået i tall	11
3.2 Hvem står bak volden?	11
3.2.1 Regjeringsstyrkene	11
3.2.2 Sjiamilitser	11
3.2.3 ISIL og tilsluttede grupper	13
3.2.4 Kurdisk peshmerga	13
4. Befolknings sammensetning	13
4.1 Etniske og religiøse grupper og deres kjerneområder	13
4.2 Hvordan er forholdet mellom de ulike gruppene?	14
5. Utsatte grupper	14
5.1 Sjiamuslimer utsatt for ISIL	15
5.2 Sunnimuslimer utsatt for hæren og sjiamilitser	15
5.2.1 Overgrep mot sunnimuslimer begått av navngitte aktører	15
5.3 Arabere i kurdisk kontrollerte områder	17
5.4 Minoriteter	17
5.5 Personer knyttet til irakiske og kurdiske myndigheter	17
5.6 Andre grupper	18
5.7 Blir minoritetsmedlemmer beskyttet i et område hvor de utgjør et flertall?	19
6. Kriminalitet og myndighetsbeskyttelse	19
6.1 Regjeringskontrollerte områder	20
6.2 Kurdisk kontrollerte områder	20
7. Dagliglivet	21
7.1 Offentlige tjenester og infrastruktur	21
7.2 Matvareforsyning, priser og jobber	22
8. Internt fordrevne	22
8.1 Tall	22
8.2 Adkomstrestriksjoner til provinsen	24
9. Referanser	25

1. INNLEDNING

Diyala provins grenser mot Iran i øst, Bagdad i sørvest, Salahaddin i vest, Wassit i sør og Suleimania i nord. En stor del av befolkningen er knyttet til landbruket. Befolkningen er en blanding av arabere, kurdere og turkmenere. Både kurdiske selvstyremyndigheter (KRG) og regjeringen i Bagdad gjør krav på deler av distriktene Khanaqin og Kifri, samt underdistriktet Mandali i Baladruz distrikt.

Diyala har hatt store sikkerhetsproblemer i årenes løp. Etter en forverring fra 2006 bedret situasjonen seg mot slutten av 2008. Likevel har væpnet virksomhet med bomber og attentater fortsatt å forekomme. Blant de faktorene som har forårsaket mest uro, regner FNs analyseenhet for Irak (JAPU) de uavklarte spørsmålene mellom regjeringen og KRG, dårlige offentlige tjenester og økonomiske muligheter, særlig med henblikk på å reintegrere lokale væpnede grupper (JAPU 2015).

I 2003 overtok kurdiske peshmerga-styrker kontrollen over Khanaqin distrikt og deler av Kifri distrikt. Fra da av har disse delene av Diyala vært *de facto* styrt av kurdiske selvstyremyndigheter (KRG), samtidig som også sentralregjeringen i Bagdad gjør krav på overhøyheten over dem. Spenningene mellom KRG og sentralregjeringen har vedvart frem til i dag. Fra 2008 har også irakiske hærstyrker hatt nærvær i området, og det har tidvis kommet svært nær åpne konfrontasjoner mellom dem og peshmerga-styrkene.

Diyala. Administrative distrikter (Wikipedia).

Sikkerhetssituasjonen i provinsen her generelt vært urolig helt siden 2003. I 2006 ble provinshovedstaden Baquba erklært som «hovedstad» i et islamsk «kalifat» som ISILs forløper al-Qaida i Irak (AQI) satte seg som mål å opprette. Diyala ble erklært som eget «wilayat» (provins) i dette «kalifatet». Selv om kalifatet ikke materialiserte seg, økte likevel volden i provinsen. Baquba ble gjenerobret av de daværende utenlandske koalisjonsstyrkene og lokale stammer i 2007.

Vedvarende spenninger mellom de ulike folkegruppene har fortsatt å gi næring til volden i provinsen. I de senere år har den politiske volden mot politi og militære flerdoblet seg, i tillegg til at den særlig har rammet sjiamuslimske sivile på steder der mange mennesker samles. Sunnimuslimer er likevel heller ikke blitt spart for politisk vold.

Det er vanskelig for uavhengige observatører å ta seg inn i mange av konfliktområdene. Mye av informasjonen som kommer ut, stammer til syvende og sist fra lokale beboere og fra partene i konflikten. Informasjonen kan ha gått gjennom flere ledd og kan være vanskelig å verifisere. Mange medieoppslag kan vise seg å inneholde feil og upresise gjengivelser. Det foregår ikke minst en «kamp om sannheten», og en kamp mellom «fortellinger» om hva det hele handler om. Vi må slik sett forutsette at tilgangen på pålitelige kilder kan være begrenset.

2. SIKKERHETSSITUASJONEN

Dagens sikkerhetssituasjon kjennetegnes ved en kombinasjon av sterke sekteriske spenninger og konflikter, omfattende militære operasjoner og stor politisk turbulens. I løpet av 2014 inntok ISIL posisjoner i Muqdadiya, Baquba og oppover langs Diyala-elven. Sjiamilitser som allerede var i provinsen, trappet opp i de samme områdene for å bekjempe ISIL. Begge har rettet angrep mot befolkningen, noe som har satt fart i internflukt (Lewis 2014, s. 14). Situasjonen gjorde provinsen om til «en krigssone», ifølge Chulov (2014).

Mot slutten av 2014 økte hæren og sjiamilitser presset på ISIL, og i januar erklærte regjeringen at den hadde drevet ISIL ut av alle befolkede områder i provinsen (AFP 2015). Per april 2015 skal ingen deler av provinsen lenger være under kontroll av ISIL (ISW 2015a).

Likevel har ikke det betydd at freden har senket seg. Under retretten rigget ISIL opp tallrike sprengladninger i gater og hus og utfører fortsatt dødelige angrep i om enn mindre skala, med bl.a. hjemmelagde bomber (Simpson 2015). Fra den andre kanten rapporteres det i stort omfang om at sjiamilitsene som jaget ut ISIL, selv begår omfattende overgrep (HRW 2015b).

I delene av provinsen som er under de facto kurdisk kontroll, har iransk-støttede sjiamilitser etter hvert begynt å komme inn. Etter vår oppfatning skal en ikke se bort fra at en konflikt mellom dem og de kurdiske peshmerga-styrkene kan være under oppseiling. Et medlem av det kurdiske regionale parlamentets peshmerga-komite uttalte til Landinfo (møte 2015) at man ventet seg store konflikter med sjiamilitsene på slike steder. Nærværet deres skapte stor usikkerhet, og det ville eventuelt bli svært vanskelig å få dem ut.

2.1 «HOT SPOTS»

Frontlinjene har beveget seg mye i løpet av 2014 og 2015. Både kamphandlinger og annen konfliktrelatert vold har «vandret» mellom ulike steder. De stedene som kildene har nevnt mest i forbindelse med konfliktrelatert vold, blir belyst i det følgende.

- **Muqdadiya, lengst nord i Baquba distrikt**

Byen ligger midt i provinsen. Den har vært på skiftende hender siden i fjor sommer. I juni rykket ISIL inn, og hæren trakk seg ut. Senere i juni kom hæren forsterket med sjiamilitsern Asaib al-Haq tilbake, og begynte å angripe sørfra (Sly & Hauslohner 2014). I slutten av januar i år ble byen og områdene rundt til slutt gjenerobret (ISW 2015d).

Samtidig ble det meldt om fortsatte angrep fra ISIL mot landsbyer i Muqdadiya-området (Shafaq News 2015d).

- **Mansouriyah, lengst sør i Khanaqin distrikt**

Byen ligger på motorveien mellom Baquba og Kurdistan, og ikke så langt fra Hamrin-sjøen som forsyner provinsen med vann. Den ble gjenerobret av hæren og sjiamilitser i slutten av januar 2015 (ISW 2015d). ISIL skal ha lagt igjen et stort antall sprengladninger i privathus og andre bygninger. Ladningene rammer både militære og sivile når de uforvarende utløser dem (Simpson 2015).

- **Sherwin-området nord for Baquba**

Landsbyer i dette området ble rensket for ISIL i februar 2015, i operasjoner utført av stammemilitser samordnet med regjeringshæren (NINA 2015). Før de trakk seg ut skal ISIL ha minelagt 1400 hus og 12 moskeer i ulike landsbyer i området, ifølge EIFA (2015), en forening av Irak-interesserte Europaparlamentarikere..

- **Barwanah, like vest for Muqdadiya**

I januar ble det rapportert om at sjiamilitser hadde beleiret landsbyen og massakrert over 70 sivile der (ISHM 2015). Øyenvitner som BBC hadde snakket med, fortalte at de hadde sett en blanding av militserfolk, væpnede sivile og sikkerhetsstyrker fra hæren som hadde tatt seg inn i landsbyen, der mange fra nærliggende landsbyer hadde søkt tilflukt. Deretter hadde de væpnede mennene dradd gutter og menn ut av husene sine, samlet dem sammen under slag og hån, tatt med seg én og én bak et hus og skutt dem etter tur. I etterkant hadde militsene opprettholdt beleiringen og nektet medisinsk hjelp å komme inn (BBC 2015).

- **Udhaim**

Udhaim tjente som knutepunkt i ISILs øst-vest-forbindelse mellom de forskjellige frontene de har operert ved i det sentrale Irak. Tap av denne byen ville bryte ISILs hovedforbindelse tvers over Irak (Lewis 2014, s. 12). Hærstyrker og sjiamilitser tok tilbake selve byen i februar 2015 (ISW 2015d).

- **Khanaqin distrikt med byene Jalawla og Saadiya**

Her ligger, foruten de to byene Saadiya og Jalawla, 36 landsbyer hvorav 27 er arabiske og ni kurdiske (Landinfo 2010, s. 10). Saadiya og Jalawla er av strategisk betydning på grunn av sin beliggenhet nær KRI og Iran (al-Akhbar 2014). Mange

måneder med kamper har tatt hardt på de to byene. Forholdet mellom peshmerga-styrkene på den ene, og aktørene på den andre siden, virker nå spent.

- **Jalawla**

Befolkningen her er med tiden for det meste blitt arabisk. Kurderne i byen er i minoritet og var i 2010 sunket til sju prosent (Landinfo 2012, s. 22.).

I juli i fjor tok ISIL over byen etter å ha drevet ut de kurdiske peshmerga-styrkene der. Fra da av og frem til november vekslet ISIL på den ene siden og en kombinasjon av peshmerga, hærstyrker og sjiamilitser på den andre siden om å kontrollere byen. I november i fjor ble den til slutt tatt tilbake av peshmerga, hæren og sjiamilitser (BBC 2014).

Da var 80 prosent av byen ødelagt, ifølge Rudaw (2014). En skadeberegning basert på satelittfotografering foretatt av UNOSAT/UNITAR (2015), anslår skadeomfanget til totalt 1771 berørte konstruksjoner. Av disse skal 395 være helt ødelagte og 698 moderat skadet. Peshmerga-styrkene og sjiamilitsene skal nå kontrollere hver sine deler av byen (Kittelsson 2015).

n velinformert kilde i Erbil som følger sikkerhetssituasjonen daglig og som ønsker å være anonym, rapporterte (epost 2015b) at det i mars i år ble funnet en massegrav med sivile ISIL-ofre i nærheten av en militærleir mellom Jalawla og Saadiya. Det skulle dessuten være to massegraver til i området med levningene av sjiamuslimske turkmenere som ISIL skal ha drept, men disse to gravene var ikke blitt funnet. Rundt 200 personer skal være savnet etter at ISIL bortførte dem.

Da Badr-militsen rykket inn, skal den ha heist både sitt og det irakiske flagget over hovedpolitistasjonen. Journalister som prøvde å ta bilder, ble skutt etter, ifølge det kurdiske nyhetsbyrået BasNews (Hawrami 2014).

Jalawla skal ha vært nærmest ubebodd siden november ifjor. De fleste beboerne skal ha flyktet til leire for internflyktninger i området. Opprinnelig hadde byen ca. 30 000 innbyggere, ifølge Kittelsson (2015). Ifølge henne tillates et begrenset antall beboere å besøke det som er igjen av husene sine på dagtid for å holde oppsyn med dem. De får ikke tillatelse til å overnatte der.

- **Saadiya**

Saadiya ble tatt av ISIL i juni i fjor (Roggio 2014). Som i Jalawla ble ISIL deretter presset ut av peshmerga og sjiamilitser i november (Hawrami 2014). Ifølge Hewramy (2014) skal dessuten iranske styrker ha vært sentrale i denne operasjonen. Den sjiamuslimske Badr-militsen skal ifølge Rudaw ha tilkjennegitt at den ikke hadde intensjoner om å overlate kontrollen over byen til kurdiske styrker, og den skal nå være under hærens kontroll (ISW 2015a).

- **Kifri, distriktshovedstad i Kifri distrikt**

Den sjiamuslimske Badr-militsen rykket inn og overtok Kifri i november i fjor. Det skal ha skjedd under protester fra den kurdiske borgermesteren og til buing og steinkasting fra befolkningen. Reaksjonen fra innbyggerne skal ha blitt møtt med skyting, ifølge Hawrami (2014).

- **Baquba, provinshovedstad**

Sommeren 2014 var Baquba gjenstand for harde kamper mellom ISIL og sjiamilitsen AAH (Chulov 2014). ISIL kom så langt som til å innta deler av byen, men ble deretter slått tilbake. Hæren og sjiamilitser tok kontroll, men fra mange omkringliggende landsbyer med sunnimuslimsk befolkning begynte ISIL å rette angrep mot den (Middle East Eye 2014). Denne aktiviteten har fortsatt frem til nå, og ISIL utfører også angrep inne i byen med folk de har der.

I løpet av to dager i mars 2015 meldte f.eks. en velinformert kilde i Bagdad som følger sikkerhetssituasjonen daglig og som ønsker å være anonym, om følgende hendelser i Baquba (epost 2015a):

- Hjemmelaget bombe satt av mot politipatrulje, to skadet
- Viseguvernøren skutt ned og drept av ukjente menn
- Tre kurdiske sivile bortført av ukjente menn
- Bil kjørt av sivilperson beskyttet av ukjente menn
- Bombe sprengt mot privatbolig
- Likfunn av en mann med skuddsår

Som det fremgår, er frekvensen av hendelser høy, særlig tatt i betraktning det forholdsvis lave innbyggertallet på litt over 135 000 i 2009 (IAU Iraq 2009, mars).

2.2 RELATIVT STABILE STEDER

Alt er relativt, også hva som kan regnes som stabile steder i denne urolige provinsen. Stedene som listes i det følgende, kan betegnes som relativt stabile: Kontrollen er ikke lenger uavklart, men det kan likevel foregå væpnede aksjoner så vel som overgrep mot sivilbefolkningen.

- **Områdene sør og øst for Baquba**

Områdene sør for Baquba strekker seg sørover mot Bagdad og inngår delvis i det såkalte Bagdad-beltet, et omland rundt hovedstaden bestående av bolig-, jordbruks- og industriområder, veier og elver. Med sine forbindelser nordøstover og med en sentral grenseovergang til Iran, har området mellom Baquba og Bagdad i årenes løp vært gjenstand for kamper mellom hæren, sunni- og sjiamilitser .

For å få kontroll her måtte ISIL ha skaffet seg kontroll over veiene mot Bagdad som går langs Diyala-elven (ISW 2014, s. 8). Dette har så langt ikke skjedd, og området sør for Baquba skal nå være under regjeringens kontroll (ISW 2015a).

Helt rolig er det imidlertid ikke, f.eks. ble det meldt om et angrep mot et marked i Balad Ruz by i februar i år der seks ble drept og 25 såret (Shafaq News 2015c). I begynnelsen av april ble to politifolk skadet av en bilbombe som gikk av i Kanan, 15 km sørøst for Baquba, ifølge en anonym kilde i Erbil som følger situasjonen daglig, og som vi anser for pålitelig (epost 2015a).

- **Khanaqin**

Fra i fjor har byen og området vært gjenstand for gjentatte angrep fra ISIL, som riktignok alltid er blitt slått tilbake. For eksempel ble et større ISIL-angrep slått tilbake i oktober (Shafaq News 2014a). Samtidig utførte væpnede grupper angrep

inne i byen med bl.a. bilbomber, som rapportert i september i fjor (Shafaq News 2014b). I november ble byen sikret av kurdisk peshmerga. Fra da av skal også nærværet av irakiske sjiamilitser og iranske hærenheter ha begynt å øke (Hawrami 2014).

2.3 HVEM HAR KONTROLL HVOR?

Diyala er grovt sett delt mellom et KRG-kontrollert område i nord og øst, og regjeringskontrollert område i resten av provinsen. I 2014 tok ISIL store deler av det regjeringskontrollerte området, men ble presset ut igjen i 2015. I mellomtiden beholdt kurderne kontrollen over det meste av de delene av provinsen der kurderne er i majoritet.

Hæren og sjiamilitser

En hærdivisjon som ikke ledes av hæren selv, men av Badr-militsen, skal sammen med enheter fra andre sjiamilitser nå dominere i de områdene ISIL tidligere holdt opp gjennom provinsen langs Diyala-elven, ifølge Knights (2015). Her skal de nå ha kontroll over disse byene:

- Baquba
- Muqdadiya
- Mansouriyah
- Udham
- Sadiya

Kurdisk peshmerga

- Khanaqin distrikt

Distriktet er for en stor del kontrollert av kurdisk peshmerga (ISW 2014).

- Khanaqin og Jalawla

Kurdiske styrker har nå i henhold til ISW (2015a) kontrollen i byene Khanaqin og Jalawla.

- Kifri

Ifølge Hawrami (2014) rykket Badr-militsen inn i Kifri i november. Det skal ha skjedd under protester bl.a. fra den KRG-tilknyttede borgermesteren, ifølge Hawrami (2014). Vi finner ikke informasjon om hvorvidt forholdet mellom sjiamilitsene og byens kurdiske myndigheter senere er blitt avklart.

ISIL og tilsluttede grupper

Selv om ISIL og tilsluttede grupper ikke lenger har kontroll over områder i provinsen, har de fortsatt et merkbart nærvær mange steder. Det fortsatte nærværet deres kommer til uttrykk i form av nålestikkoperasjoner mot regjeringsstyrkene med bl.a. snikskyttere og bilbomber.

3. KONFLIKTRELATERT VOLD

Volden i Diyala har båret preg av både sekteriske motsetninger, motstand mot myndighetene og andre som anses å være regimets støttespillere, i tillegg til et vedvarende spent forhold mellom peshmerga-styrkene og hæren/sjiamilitser (Landinfo & Migrationsverket 2014, s. 13).

3.1 VOLDSNIVÅET I TALL

I 2014 hadde Diyala proporsjonalt sett den høyeste konfliktrelaterte dødeligheten i sivilbefolkningen ved siden av Salahaddin. Særlig høy dødelighet blant sivile har de to byene Baquba og Muqdadiya hatt (IBC 2014).

Målt i sivile tap var Diyala ifølge UNAMI (2015) i mars i år den hardest rammede provinsen etter Bagdad, med 51 sivile drept og 75 sårede. I februar var tallene 73/69, og i januar var de 114/49. UNAMI gir ikke noen forklaring på nedgangen fra januar. Muligens kan den skyldes at ISIL er drevet på retrett og at kampene har stilnet av. Vi har ikke funnet sammenstilte tall som viser frekvensen av hendelser for provinsen generelt og per lokalitet innen provinsen.

3.2 HVEM STÅR BAK VOLDEN?

De irakiske regjeringsstyrkene, sjiamilitsene og ISIL fremstår som de dominerende voldsutøverne. Det blir rapportert om at særlig sjiamilitsene, regjeringsstyrkene og ISIL har begått omfattende og svært grove overgrep. Det blir ikke rapportert tilsvarende om de kurdiske peshmerga-styrkene. En forklaring på det kan være at de kurdiske styrkene er mer disiplinerte enn de andre partene, og at de opererer i terreng med en overveiende kurdisk befolkning som har tillit til dem. En annen grunn kan være at kurderne generelt i langt mindre grad enn de andre partene blir sett på med motvilje og mistenksomhet av mediene som rapporterer fra områdene der de opererer. I den grad det likevel er rapportert om kurdiske overgrep, er dette omtalt nedenfor.

I det følgende går vi inn på de enkelte partenes voldsbruk.

3.2.1 Regjeringsstyrkene

Regjeringsstyrkene er blitt satt inn for å forsvare de deler av provinsen som ISIL ikke har tatt, og gjenerobre områdene ISIL har tatt. Hæren er også ment å skulle sikre Bagdads overhøyhet over de de facto kurdiskkontrollerte områdene, men har så langt ikke klart dette. Det er en allmenn oppfatning at regjeringsstyrkene har for svak moral og kapasitet til å klare kampanjen mot ISIL på egen hånd. De er avhengige av betydelig støtte av sjiamilitser, peshmerga, irakisk og amerikansk flyvåpen, og amerikanske så vel som iranske militære veiledere. Politiet – både det sivile *Iraqi Police* (IP) og antiterrorpolitiet *Federal Police* (FP) – deltar som støtte for hæren mange steder (ISW 2015c).

3.2.2 Sjiamilitser

Sjiamilitsene som opererer i Diyala, består av større og mindre militsgrupper som opererer mer eller mindre på utsiden av det irakiske forsvarets kommandostruktur. Noen av dem har eksistert i mange år, mens andre er nokså nydannede. I kildene blir

de omtalt iblant ved deres egne navn, og iblant under hatten *Popular Mobilisation Units - PMU (Hashd al-Shaabi)*.

PMU ble først bygd opp gjennom allmenn mobilisering sommeren 2014, da ISIL var på marsj mot Bagdad. Snart etter skal PMU ha blitt et samlebegrep for Iraks sjiamilitser generelt, ifølge GlobalSecurity.org (2015). Fra tidlig av skal det fra iransk side ha vært skaffet våpen og frivillige.

Samtidig som PMU er lønnet av den irakiske regjeringen, skal de ha inngått i en iransk kommandolinje. Irakiske militære myndigheter skal bare ha begrenset kontroll over dem. Formelt er PMU underlagt et irakisk styringsorgan, men dette organet er ledet av en tidligere leder i Badr-militsen, Abu Mahdi al-Muhandis, som samarbeider nært med lederen for den iranske Revolusjonsgarden, Qassem Suleimani. PMU skal ofte ha tatt ledelsesansvar i den seneste tids militære operasjoner mot ISIL. Ifølge Global Security utvikler PMU seg nå i retning av en stående sjiamilits som opererer parallelt med Iraks regulære styrker.

I det følgende beskrives virksomheten til de mest omtalte av militsene.

- **Badr-militsen**

Badr-militsen er den største av sjiamilitsene og ble opprettet i Iran for ca. 30 år siden. Da besto den av irakiske overløpere fra krigen mellom Irak og Iran. Styrken ble trent opp og utstyrt av den iranske Revolusjonsgarden. I 2003 rykket den inn i Irak med 10 000 mann i kjølvannet av Saddam Husseins fall. Militsen er nært knyttet til det politiske partiet Det Islamske Høyesterådet (ISCI). Badr-militsen opererer nå delvis under PMU-hatten og skal i realiteten ha hatt kommandoen i felt i Diyala (ICG 2015). Under dens ledelse er store områder med sunnimuslimsk befolkning blitt gjenerobret og sikret.

- **Asaib Ahl al-Haq**

Asaib Ahl al-Haq (AAH) er en milits med lang kamperfaring, bl.a. med årelang innsats mot de amerikanske okkupasjonsstyrkene. I kampanjen mot ISIL i Diyala har den spilt en viktig militær rolle, delvis under PMU-hatten.

- **Kata'ib Hezbollah**

Denne militsen ble dannet under den amerikanske okkupasjonen, og førte en effektiv kampanje mot deres styrker. Etter at amerikanerne trakk seg ut i 2011, gikk militsen inn i en mindre aktiv periode. Deretter engasjerte den seg i den syriske borgerkrigen, men ble til slutt kalt tilbake og mobilisert i Irak under ISILs offensiv i 2014. Militsen deltar nå dels i eget navn og dels under PMU-hatten.

- **Khorasan-brigadene (*Saraya Khorasani*)**

Dette er en forholdsvis ny gruppe som skal være opprettet med iransk bistand. Den skal stå den iranske Revolusjonsgarden såpass nær at den bruker samme logo. Militsen utfører militære operasjoner mot ISIL. Dens bevegelser skal ikke være koordinert med hæren, men heller ikke hindret av den. Militsen skal ha hevdet seg godt militært i forhold til de andre sjiamilitsene, ifølge Qaidari (2015).

3.2.3 ISIL og tilsluttede grupper

Så lenge ISIL hadde kontroll, terroriserte de befolkningen på kjent vis. UNAMI/OHCHR (2014, s. 19-20) meldte f.eks. om drap ISIL hadde begått i juli og august:

- «Massive henrettelser» av bl.a. tilfangetatt politi og regjeringssoldater.
- Likene av 12 menn med skuddsår ble i fjor funnet i landsbyen Tawakkul nordøst for Baquba etter at ISIL hadde tatt området dagen før.
- 19 sivile sunnimuslimer ble henrettet i Saadiya for å ha nektet å sverge troskap til ISIL. ISIL hadde tidligere kunngjort en liste på 19 navngitte stammeledere som skulle drepes av samme grunn.
- Levningene etter fire politimenn med skuddsår i hodet ble funnet i Baquba.
- En sunni-imam i Baquba ble drept fordi han hadde fordømt ISIL.

ISILs fortsatte nålestikkaksjoner i områder de tidligere kontrollerte, skaper store problemer for sivilbefolkningen og utsetter den for fare.

3.2.4 Kurdisk peshmerga

Peshmerga-styrkene er først og fremst engasjert i å beholde de kurdiskbefolkede områdene som er under de facto KRG-kontroll. De er ikke samordnet med den irakiske hæren. Da ISIL hadde kontrollen i det sentrale Diyala, rettet de et stort antall angrep derfra mot kurdiske områder. Det førte til høy militær der. Etter at ISIL ble drevet ut, kom sjiamilitserne inn i stedet. Dette har i 2015 ført til spenninger mellom peshmerga og sjiamilitser enkelte steder, og til enkelte trefninger (Yonker 2015).

4. BEFOLKNINGSSAMMENSETNING

Diyala provins har 1,65 millioner innbyggere, hvorav 55 prosent er sunnimuslimer, 25 prosent sjiamuslimer og 25 prosent er kurdere. Ytterligere ti prosent fordeler seg på kristne, turkmenere og yezider (SIGIR 2011).

4.1 ETNISKE OG RELIGIØSE GRUPPER OG DERES KJERNEOMRÅDER

Sunnimuslisk arabisk befolkning dominerer i de sentrale delene av provinsen. I den sørlige og sørvestlige delen er det en blandet bosetting av sunni- og sjiamuslimske arabere. I de nordlige og nordøstlige områdene er det primært kurdiske bosettinger, selv om distriktene også innehar en betydelig arabisk befolkning. Kurderne her er for det meste sjiamuslimer. I det nordvestlige området av Diyala er det et turkmensk område (Landinfo 2010, s. 5).

Kurdere

Kurderne er i majoritet i de nordlige delene av provinsen, særlig i:

- Nordlige deler av Khanaqin distrikt
- Deler av Kifri distrikt
- Mandali underdistrikt lengst øst i Baladruz distrikt, ved den iranske grensen øst for Bagdad. Vi har ikke informasjon om hvorvidt flertallet i Mandali i dag er kurdisk, men kurderne selv betrakter Mandali som del av deres tradisjonelle kjerneområder (GlobalSecurity.org 2011).

Turkmenere

Turkmenerne bor spredt i provinsen, på forskjellige steder i Kifri og Khanaqin distrikter og i Mandali. De største konsentrasjonene skal være i Qara Tapa, underdistrikt av Kifri distrikt, ifølge en forskningsrapport fra det tyrkiske Center for Strategic Middle East Studies (Erkmen 2009, s. 7-8).

Ifølge Minority Rights Group (MRG 2014) er 40 prosent av turkmenerne som bor i Irak, sjiamuslimer. Svært mange av disse bor i Diyala.

Arabere

Hovedtyngden av arabisk befolkning befinner seg i den sørlige halvdel av provinsen:

- Sørlige Khanaqin distrikt
- Muqdadia distrikt
- Baquba distrikt
- Baladruz distrikt

Alle folkegruppene er i tillegg representert utenfor sine kjerneområder, f.eks. bor det både kurdere, arabere og turkmenere i Muqdadia. Både sunnier og sjiaer er ellers representert innenfor hver av disse gruppene (HRW 2015b).

4.2 HVORDAN ER FORHOLDET MELLOM DE ULIKE GRUPPENE?

Årene med konflikt ser ut til i sterk grad å ha påvirket forholdet mellom de ulike befolkningsgruppene. Mange steder kommer befolkningen under betydelig press fra ulike grupper som veksler på å ha kontroll. På steder hvor kontrollen forblir uavklart over lengre tid, kommer befolkningen lett i kryssilden mellom de stridende partene. Eksempelvis skal Diyalas guvernør i fjor ha uttrykt bekymring over at de som sto for volden, var ute etter å skape religiøs konflikt (Lewis 2014, s. 7).

I tillegg til religiøse spenninger kommer de etniske. Disse har plaget provinsen i flere tiår. Mens tidligere regimer iverksatte tiltak for å «arabisere» de kurdiske og turkmenske områdene, har kurderne etter 2003 foretatt en «re-kurdifisering» i de samme områdene. Turkmenerne føler seg tilsidesatt og under press fra både kurdere og arabere (MRG 2014). I løpet av 2014 fikk disse latente spenningene et ekstra løft.

Ifølge en artikkel i The Guardian (Chulov 2015) går nå et økende antall sunnimuslimer i Baquba til det skritt å foreta formell navneendring til sjia-klingende navn for å unngå fare i møte med sjiamilitser, f.eks. på sjekkpunkter. «Det finnes ingen tillit mellom irakerne», sier en av avisens kilder i byen, som også forteller om økt pågang på folkeregisterets kontorer av sunnimuslimer som vil bytte navn.

5. UTSATTE GRUPPER

Ifølge IOM (2014c) rettes det ikke målrettede angrep mot spesifikke grupper, selv om volden i provinsen generelt følger sekteriske linjer. Dette betyr etter vår oppfatning at hvem som er utsatt, beror på hvem som har kontrollen på stedet der vedkommende bor. Dermed er de fleste befolkningsgruppene i realiteten utsatt for en eller annen av konfliktens aktører.

5.1 SJIAMUSLIMER UTSATT FOR ISIL

I 2013, da ISIL begynte å trappe opp i Diyala, var beskjeden til sjaiene klar: Krigen mot «avvikerne» (*rafidah*), et uttrykk ISIL bruker om sjiamuslimene, ville primært bli utkjempet i Diyala (Lewis 2014, s. 7). Skulle ISIL kontrollere provinsen permanent, måtte sjaiene bort. Denne trusselen mot sjaiene ser nå ut til å være svekket, men nålestikkaksjonene ISIL nå utfører mot sjiamilitser, hærstyrker og politi, rammer også sivile.

5.2 SUNNIMUSLIMER UTSATT FOR HÆREN OG SJIAMILITSER

Det rapporteres at hæren og sjiamilitserne begår blodige represalier mot sunnimuslimer og flere steder nekter sunnimuslimer å returnere. Mange steder skremmer atferden deres lokalbefolkningen på flukt (Khalel & Vickery 2015).

I februar rapporterte HRW (2015b) at overgrepene som sjiamilitser begikk i sunni-områder i Diyala ble trappet opp. Beboere skal ha blitt jaget fra sine hjem, kidnappet og i enkelte tilfeller summarisk henrettet. Minst 3000 mennesker hadde ifølge HRW flyktet fra Muqdadiya-området alene siden juni i fjor. Fra oktober i fjor begynte flere å returnere men da skal mange ha blitt hindret i å ta seg tilbake. I f.eks. landsbyer i Muqdadiya-distriktet skal sjiamilitser ha nektet over 40 familier å vende tilbake til hjemstedene sine fordi de skulle ha samarbeidet med ISIL. Nord for dette distriktet skal imidlertid over 1200 familier ha vendt tilbake til rundt 40 landsbyer (ISW 2015b).

I det følgende vises det til eksempler på overgrep som er rapportert utført av navngitte aktører.

5.2.1 Overgrep mot sunnimuslimer begått av navngitte aktører

- Hæren og militser sammen

Hærsoldater, antiterrorstyrker og sjiamilitser skal sammen ha brent ned siviles boliger i fjor sommer, ifølge HRW (2015b).

Knights (2015) skriver at forskjellige militser innen PMU skal ha stått for noen av de verste overgrepene:

- Massakre av 34 sivile sunnimuslimer i en moske i Imam Wais i august i fjor
- Drap på minst 72 sunnimuslimske menn og gutter i Barwana
- Ha hindret sunnimuslimske sivile i å returnere til sine hjem i områder langs hovedveien mellom Bagdad og Kirkuk.

UNAMI/OHCHR (2014, s. 19-20) refererer til uttalelser generelt fra sivile om bortføringer, henrettelser og brannstiftelse på privatboliger. En av dem fortalte om en eldre mann og to av hans naboer i landsbyen Sansal, alle sunnimuslimer, som ble drept i sine hjem av folk fra antiterrorstyrker og en sjiamilitser som opererte sammen. En annen fortalte at en enhet fra hæren hadde truet med at sivile ville bli arrestert og henrettet dersom ISIL angrep enheten. En tredje fortalte at hæren og sjiamilitser hadde sprengt og brent ned boliger i landsbyen Harweena i Muqdadiya-distriktet. Tre internflyktinger fortalte at folk fra hæren og AAH hadde drept 17 eller 18 sunnier i landsbyen Nofal i det samme distriktet. På et politi-sjekkpunkt sør for Baquba skal to sivile ha blitt bortført av militserfolk fra.

UNAMI/OHCHR (s. 21) rapporterer videre om at PMU-enheter, muligens med støtte fra en lokal stamme, angrep en sunni-moske i landsbyen Bani Wais i Khanaqin distrikt. Under angrepet skjøt de på de som var kommet for å be, både inne i moskeen og når de prøvde å flykte. Flere titalls skal ha blitt drept. Da militsene dro fra stedet etterpå, skjøt de på folk og bygninger nedover langs veien de fulgte. Enheter fra hæren og politiet skal ifølge rapporten ha stått innen synsvidde, men uten å foreta seg noe, selv ikke da en politimann på et sjekkpunkt ble skutt ned i farten.

- **Badr-militsen**

HRW (2015a, s. 2) ble på en befarings av ødelagte landsbyer i blant annet Khalis-distriktet i Diyala, fortalt av lokale beboere at Badr-folk hadde vært med på å ødelegge og plyndre privathjem, forretninger, moskeer og offentlige bygninger i et større antall landsbyer.

Slike tiltak skal ifølge HRW (2015b) ta sikte på å drive bort sunnimuslimere fra områder med blandet befolkning som ISIL tidligere holdt. De siterer i den forbindelse lederen for Badr-militsen, Hadi al-Amiri, som ved juletid i fjor fremførte følgende hilsen til beboere i Muqdadadiya: «Dommens dag nærmer seg. Vi vil angripe til ingenting er igjen. Er budskapet mitt klart?».

- **Asaib Ahl al-Haq**

Folk fra AAH skal i vinter ha innledet angrep på landsbyene Bulour, Matar, Aruba, Hurriyya, og Sudur og Harouniyya i Muqdadadiya distrikt, der det blant annet bor rundt ett tusen sunnimuslimske familier. En innbygger HRW (2015b) snakket med, fortalte at AAH hadde brent ned minst 50 hus i disse landsbyene, i tillegg til å skyte mot privatboliger med raketter og bombekastere.

Lokalbefolkning HRW (2015b) snakket med, fortalte at både militser fra AAH, frivillige sjiamilitser og irakiske antiterrorenheter begynte å trakassere beboere i landsbyer i nærheten av Muqdadadiya i juni i fjor, like etter at ISIL hadde erobret Mosul. I oktober hørte de som hadde flyktet at militsene hadde forlatt området, og de begynte å vende hjem. Mange kom da tilbake til hus som militserne hadde brent ned. Kort tid etter hadde militsene igjen vist seg og begynt å kidnappe folk og skyte rundt seg i gatene, i luften og mot bolighus, og i enkelte tilfeller likvidert folk.

UNAMI/OHCHR (2014, s. 19-20) tillegger AAH å utføre utenomrettslige henrettelser, blant annet skal de i juli ha hengt 15 menn i lyktestolper i Baquba. Det er tvil om disse mennene var ISIL-folk eller sivile sunnimuslimere. De skal ha blitt tatt til fange under en kampanje som flere sjiamilitser drev, med trakassering og bortføringer av lokale sunnimuslimere i Baquba-området. Fire andre sunnimuslimere skal være blitt sett hengt i lyktestolper andre steder i byen, ifølge OHCHR/UNAMI.

AAH har også ifølge UNAMI/OHCHR (2014, s. 21) vært beskyldt for med overlegg å ødelegge sivil infrastruktur. De skal bl.a. i juli i fjor ha ødelagt ni hus i landsbyen Ballor i Muqdadadiya-distriktet og fem sunni-moskeer andre steder i distriktet.

- **Kata'ib Hezbollah og Khorasan-brigadene**

HRW ble på en befarings av ødelagte landsbyer i bl.a. Khalis-distriktet i Diyala fortalt (HRW 2015a, s. 2) av lokale beboere at folk fra bl.a. Kata'ib Hezbollah og Khorasan-brigadene hadde vært med på å ødelegge og plyndre privathjem, forretninger, moskeer og offentlige bygninger i et større antall landsbyer.

5.3 ARABERE I KURDISKKONTROLLERTE OMRÅDER

Det rapporteres om at kurdisk peshmerga skal ha begått overgrep på steder med blandet kurdisk og arabisk befolkning, som f.eks. i Saadiya/Jalawla-området. Representanter for kurdiske peshmerga-styrker i Jalawla har dessuten uttalt til BBC (2014) at de ikke ville tillate arabere som var flyttet til området under Saddam Husseins regimes arabiseringskampanjer, å flytte tilbake dit.

Det blir rapportert om diskriminering av arabere flere steder i kurdiskkontrollerte områder i Diyala. I Khanaqin skal arabiske internflyktninger ikke få tillatelse til å kjøpe bil og ikke få tildelt matrasjoneringskort (Ebdullah 2014). Tiltaket sikrer trolig mot å hindre at arabiske internflyktninger etablerer seg permanent i området.

Det er også rapportert om at KRG vil nekte arabere de mener har samarbeidet med ISIL, å vende tilbake til sine hjemsteder. På et møte mellom KRG-president Barzani og arabiske stammeledere i mars i år, poengterte Barzani at stammer med medlemmer som hadde samarbeidet med ISIL i områder peshmerga-styrkene hadde befridd, ikke ville få returnere dit (Shafaq News 2015b).

5.4 MINORITETER

Kurderne har først og fremst beskyttelse gjennom KRGs sikkerhetsorganer og peshmerga-styrker. Selv om kurdisk peshmerga stort sett har hindret ISIL i å ta kontroll over kurdiskbefolkede områder, har de ikke på tilsvarende måte klart å hindre sjiamilitserne fra å innta posisjoner der. Det har, som vi har sett, ført til spenninger mellom sjiamilitser og peshmerga enkelte steder, som i Kifri (Hawrami 2014).

Den andre store minoriteten i Diyala, turkmenerne, eser etter hva som blir rapportert, ut til å ha en mer usikker beskyttelse. I Diyala har turkmenerne egne bosetninger i Kifri og Khanaqin distrikter, som for en stor del er under kurdisk de facto kontroll. Selv om turkmenerne her er beskyttet mot ISIL gjennom peshmergaens nærvær, kan de likevel være eksponert for usikkerhet. Ifølge MRG (2014) har turkmenerne vært utsatt for vold og overgrep fra alle sider, det være seg KRG, sentralregjeringen og sunnimilitser så vel som sjiamilitser. Turkmenske organisasjoner har beskyldt kurdiske myndigheter for å ha unnlatt å beskytte dem og for å ha lagt til rette for at de skulle flytte vekk fra områder KRG de facto kontrollerer. Også den irakiske regjeringen svikter overfor turkmenerne, mener MRG. Regjeringen fremstår etter deres syn med manglende evne til å beskytte turkmenske bosetninger mot angrep, samtidig som den nekter turkmenerne å danne egne forsvarsstyrker.

MRG påpeker også at turkmenerne dessuten ikke har beholdt sin opprinnelige stammestruktur. Manglende stammestruktur svekker etter vår oppfatning ytterligere en minoritets muligheter til å beskytte sine medlemmer.

5.5 PERSONER KNYTTET TIL IRAKISKE OG KURDISKE MYNDIGHETER

ISIL og tilsluttede grupper har ifølge UNAMI/OHCHR (2014, s. 19-20) bortført personer som gjorde tjeneste i eller kunne assosieres med hæren, politiet, offentlige irakiske myndigheter og KRG, og som hadde nektet å inngå samarbeid med ISIL.

En kunne tenke seg at myndighetspersoner som ble værende og innordnet seg ISIL, ville fått problemer med hær og sjiamilitser når de inntar stedene ISIL tidligere

kontrollerte. Imidlertid skal de fleste av dem som samarbeidet med ISIL, ha flyktet og reist til områder under ISIL-kontroll som bl.a. Mosul, ifølge Kittilsson (2015).

5.6 ANDRE GRUPPER

Det er rapportert om enkeltstående hendelser som har rammet personer innen ulike kategorier listet i det følgende. Vi har ikke sett det rapportert om systematisk forfølgelse av gruppene de representerer, men at de på grunn av yrke eller andre særlige forhold iblant kan komme i fare for væpnede aktører.

- **Leger, lærere og journalister**

Det er blitt rapportert om at personer som ISIL vurderte som potensielle trusler – leger, lærere og journalister – er blitt bortført. Slike bortføringer skal ha funnet sted på alle steder som er under ISILs og tilsluttede gruppers kontroll, og i andre områder der ISIL har vært innblandet i konflikt. Mange av de bortførte personene skal ikke være blitt funnet igjen. UNAMI/OHCHR (2014) rapporterer om at ISIL i tillegg har ødelagt eiendommene til slike personer.

- **Religiøse ledere og stammeledere**

Religiøse ledere og stammeledere som vegret seg mot å samarbeide med ISIL, skal ha blitt bortført og senere ikke funnet igjen, og det er ifølge UNAMI/OHCHR (2014) rapportert om at hus tilhørende slike ledere, er blitt sprengt forskjellige steder i provinsen,.

Lederne for lokale stammer har mange ganger måttet foreta vanskelige valg når herredømmet over stedene deres har skiftet hender. F.eks. meldte Reuters (Coles 2014) at så lenge kampene pågikk, telte flere ledere for de arabiske stammene i Jalawla-området på knappene hvem de skulle satse på at kom til å overta områdene deres. Kurderne hadde foreslått for lederen for en av stammene, Feisal al-Karwi, å stille en militis fra sin stamme under peshmerga-kommando, noe al-Karwi ikke imøtekom selv om stammen hans var interessert i å få ISIL ut av området. Al-Karwi var i tvil om et slikt samarbeid til slutt ville føre til at kurderne fikk dominere Jalawla, noe han heller ikke var interessert i da han mente Jalawla burde være en arabisk by.

Resultatet ble ifølge Coles at mens ISIL hadde brent ned huset hans fordi han tidligere hadde nektet å samarbeide med dem, ble han og stammen nå mistenkt av kurderne for å støtte ISIL.

I en rapport fra ISW (2015b) blir det nevnt at en annen lokal stammeleder ikke lenger ville samarbeide med den sjiamuslimske PMU-militsen etter at uidentifiserte personer hadde skutt ned lederen for appelldomstolen i al-Khalis.

- **Personer med fritidsaktiviteter som ISIL mener bryter med islam**

Et tragisk, men noe kuriøst eksempel, ble omtalt av den amerikanske nyhetsstasjonen NBC (Bruton 2015), som meldte at ISIL hadde bortført 15 unge gutter fra en landsby i Diyala og skutt et par av dem fordi de dyrket en gammel hobby i Irak, å holde brevduer. Siden duene måtte fores på et tidspunkt når det er bønnestund, mente ISIL at dueholdet var uislamsk og at de som drev med det måtte drepes. At hobbyen deres tok oppmerksomheten bort fra religiøs hengivenhet, skulle ifølge NBC ha vært skjerpene.

5.7 BLIR MINORITETSMEDLEMMER BESKYTTET I ET OMRÅDE HVOR DE UTGJØR ET FLERTALL?

Ut fra det vi så langt har omtalt, ser det for oss ut som at situasjonen vil være omtrent som beskrevet nedenfor, for følgende grupper.

- **Kurdere.** Peshmerga-styrkene som sikrer de kurdiskkontrollerte områdene, beskytter den kurdiske befolkningen etter beste evne. De og de stedlige kurdiske sikkerhetsorganene klarer likevel ikke å avverge enkeltaksjoner fra ISIL og eventuelle andre opprørergrupper.
- **Turkmenere.** Turkmenerne er avhengig av beskyttelse fra enten peshmerga eller sentralregjeringens styrker. De skal ikke ha egne effektive forsvarsstyrker. Innen PMU skal det imidlertid finnes turkmenske enheter og i Kirkuk provins er det rapportert om at slike enheter kjemper sammen med peshmerga (Shafaq News 2015). Som sjiamuslimer vil ikke regjeringen forfølge dem på sekterisk grunnlag, men hvis ISIL igjen skulle styrke seg i deres områder, vil de svært trolig være i fare.
- **Sunni-arabere i regjeringskontrollert område.** Som vi har dokumentert ovenfor, er sunniaraberne gjenstand for mange grove overgrep fra regjeringsstyrker og sjiamilitser.
- **Sunni-arabere i kurdiskkontrollert område.** Kurderne har tradisjonelt konkurrert med araberne om «hjemstavnsretten» i områdene som KRG nå de facto kontrollerer.
- **Sjiamuslimske arabere.** I regjeringskontrollert område er de beskyttet av hæren og sjiamilitser, samtidig som de er utsatt for ISIL og andre sunnimuslimske grupper som fortsatt opererer der. I KRG-kontrollert område vil de ikke bli forfulgt på sekterisk grunnlag, men kan bli utsatt for diskriminering slik som arabere generelt.

6. KRIMINALITET OG MYNDIGHETSBEKYTTELSE

Vi finner ingen tilgjengelig systematisk kriminalstatistikk for Diyala. En gjennomgang av daglige rapporteringer fra en velinformert kilde i Bagdad som ønsker å være anonym (eposter 2014 og 2015b), viser en høyst ujevn rapportering om kriminalitet av typene drap, ran, kidnappinger og funn av lik med fatale skader. Det er ikke klargjort om det i dette forekommer funn som relaterer seg mer til terrorisme enn vanlig kriminalitet. Det er heller ikke klargjort hvordan informasjonen om kriminaliteten er blitt innhentet.

Med mye fravær av statlig myndighet i store deler av provinsen det siste året, må vi generelt kunne anta at kriminaliteten har hatt gode vilkår. I materialet vi har sett fra den anonyme kilden i Bagdad, er det iblant opplyst at både hæren og politiet har arrestert kriminelle. Samtidig er det svært vanskelig å anslå omfanget av kriminaliteten og av myndighetenes inngripen.

I KRG-kontrollerte områder har KRG hatt en mer stabil kontroll enn regjeringen har hatt i provinsen for øvrig. I en vurdering av myndighetsbeskyttelsen bør man derfor trolig skille mellom de kurdiskkontrollerte og de regjeringskontrollerte områdene.

6.1 REGJERINGSKONTROLLERTE OMRÅDER

I de regjeringskontrollerte områdene legger vi til grunn at myndighetsbeskyttelsen det siste året har vært ytterst mangelfull, dels fordi provinsen har vært gjennom et uvanlig turbulent år selv etter irakisk målestokk, og dels fordi myndighetene mange steder i stedet for å beskytte borgerne ser ut til å forfølge dem på sekterisk grunnlag.

I saker der politiet normalt kan forventes å gripe inn på grunnlag av en anmeldelse, kan det virke som om de ikke har tilstrekkelig evne til å gjøre dette, særlig hvis forholdet involverer en sjiamuslimsk milit. HRW (2015b) nevner f.eks. en landsbyboer som gikk til politiet for å få hjelp til å finne en sønn hun mente var blitt bortført av sjiamilits, men som fikk til svar at «vi kan ikke gjøre noen ting».

Likeledes har hærens fremferd i områder den har gjenerobret fra ISIL, fremstått som vilkårlig å kunne frata innbyggerne beskyttelse, like gjerne som å skaffe dem det. I den samme rapporten uttaler HRW at myndighetene reagerer med vilkårlige arrestasjoner og henrettelser av dem de mener er terrorister. I tillegg «hamrer myndighetene løs på de sivile i områdene de erobrer fra ISIL» etter at ISIL har gjort det samme. I dette klimaet har beboerne på slike steder ingen steder å vende seg for å få beskyttelse, ifølge HRW.

Måten statsminister al-Abadi har kommentert opplysninger om massakrer begått av sjiamilitser, har heller ikke skapt tillit til at myndighetene vil stille seg nøytrale til hvordan sivilbefolkningen har forholdt seg til ISIL. Alabbasi (2015) rapporterte om at statsministeren i stedet for f.eks. å beordre granskning, beskyldte «infiltratører som hadde til hensikt å besudle regjeringens seire», for å ha begått den nevnte massakren i Barwara. Slike uttalelser er trolig først og fremst egnet til å så tvil om regjeringens vilje til å rydde opp i sjiamilitsenes virksomhet.

Det er også tvilsomt om statsministeren har nok makt til å bringe sjiamilitsene under kontroll etter en fremtidig seier over ISIL. Hærstyrkene han kontrollerer, får stadig mindre ressurser samtidig som militsenes ressurser øker. Ministeriene som har ansvar for forsvar og sikkerhet er i hendene på hans politiske rivaler og spiller i realiteten rollen som militsenes logistiske ryggrad. Derfor mener f.eks. ICG (2015) at balansen ytterligere svinger i militsenes favør og at det er de som vil ha makten til å avgjøre hva som skal skje under og etter deres militære operasjoner. Overgrepene man har sett i områder de har tatt fra ISIL, synes å bekrefte dette.

Ifølge UNAMI/OHCHR (2014, s. 21) kunngjorde guvernøren i Diyala i august i fjor at det skulle opprettes lokale selvforsvarsgrupper kalt Nasjonale Forsvarsbrigader. Disse skulle beskytte sivile mot angrep fra forskjellige militser. Vi har ikke sett ytterligere informasjon om at dette har skjedd og eventuelt hvordan brigadene har fungert.

6.2 KURDISKONTROLLERTE OMRÅDER

I de kurdiskkontrollerte områdene kan bildet være et noe annet. Der har politiets lojalitet vært delt mellom kurdiske regionale og irakiske sentrale myndigheter. Overfor både politiet og forvaltningen ellers konkurrerer KRG og sentralregjeringen om myndighetsutøvelsen (GlobalSecurity.org 2012). I omstridte områder som Khanaqin og Kifri har KRG tilsatt sine folk i ledende stillinger. I sin tur har de rekruttert disse mannskapene lokalt, og de fyller dermed rekkene med et stort antall kurdisk personell (Knights 2010, s. 29-30).

De fleste kurdere i politiet i de omstridte områdene antas å være lojale til KRG. Arabere i politiet antas derimot å være lojale mot sentralregjeringen. UNAMI bemerket i sin rapport om menneskerettighetssituasjonen i Irak (UNAMI 2012, s. 13) at både araberne, turkmenerne og andre mindre minoriteter generelt sett er skeptiske til politiet i de omstridte områdene. Årsaken skal være at de mener politiet er dominert av kurderne.

Vi vil anta at der hvor sjiamilitser og hæren ikke har overtatt kontrollen på steder kurderne har hatt kontroll siden 2003, er lite endret i dette bildet, selv om vi tar et lite forbehold om at regjeringssidens fremferd kan ha skremt sunnimuslimske araberne til å foretrekke kurdisk dominans. Både sunni- og sjiamuslimske araberne bor i disse områdene (Ekurd 2011).

For øvrig er korrupsjon svært utbredt i politiet, og også i noen grad i rettsvesenet, i de omstridte områdene, ifølge en rapport (2013) om korrupsjonsnivået i Irak utgitt av U4, et ressurscenter for antikorrupsjon ved Chr. Michelsens Institutt. Selv om rapporten er noen år gammel, har vi ikke grunnlag for å anta at bildet som legges frem der, har endret seg vesentlig. I tillegg til tautrekkingen mellom sentrale myndigheter og KRG om innflytelse over politi og forvaltning, må vi anta at korrupsjonen bidrar til å svekke myndighetenes beskyttelse av borgerne i de omstridte områdene.

I utkanten av det kurdiskkontrollerte området på steder der peshmarga har vært engasjert, er det blitt meldt om at peshmerga-soldater har plyndret steder de har vært med på å drive ISIL ut av, som f.eks. Jalawla, ifølge Rudaw (Mahmood & Fraidon 2014, 16. des). I samme artikkel blir Jalawla og nabobyen Saadiya omtalt som «lovløse spøkelsesbyer».

7. DAGLIGLIVET

7.1 OFFENTLIGE TJENESTER OG INFRASTRUKTUR

Offentlig tjenesteyting i Diyala ser ut til å lide under store mangler.

Særlig i områdene som KRG og sentralregjeringen strides om, skal det ifølge en reportasje i Kurdish Globe (Mohammed 2010) være svært liten vilje til å satse offentlige penger. I f.eks. Jalawla skal avløpsledningene for lengst ha blitt tette og rustne, drikkevannsystemet ikke vedlikeholdt eller bygget ut de siste 50 år, og bare én skole vært bygget siden 1979. På sitt beste ble drikkevannsforsyningen sagt å fungere to timer i døgnet annenhver dag. Strømforsyningen skal ha vært såpass overbelastet at beboerne selv hadde spleiset på to store aggregater til å drive pumpene i byens drikkevannsanlegg. Ikke bare i Jalawla, men også i Saadiya, Qara Tappa og Hamrin-området, skal tilstandene være like begredelige, ifølge reportasjen i Kurdish Globe.

JAPU (2015) rapporterer om at Diyala også i dag opplever særlig betydelige vanskeligheter med bl.a. vannforsyningen, hovedsakelig på grunn av for lite tilsig av vannressurser fra bl.a. Hamrin-demningen.. som følge av dette har nesten halvparten av befolkningen, gjennomsnittlig 46 prosent, ustabil tilgang til drikkevann. I Muqdadiya distrikt er denne andelen så høy som 74 prosent. Mange må skaffe seg

drikkevann direkte fra en innsjø, bekk eller elv. I Muqjadiya er dette 47 prosent av alle husstandene, i Kifri, 43 prosent og i Baladruz 40 prosent.

Det skal ha blitt enda verre da ISIL i 2014 tok kontroll over Hamrin-demningen. Utpå nyåret i år ledet dette til så dårlig vannforsyning i Baladruz at det førte til protestdemonstrasjoner der, rapporterte ISW (2015e).

I en plan fra EU for humanitær innsats (2014) blir det påpekt at konflikt og vold generelt gir begrenset bevegelsesfrihet og dermed medfører redusert tilgang til offentlige ytelser i berørte områder. I EU-planen blir det også pekt på at regjeringen siden juni i fjor har holdt tilbake overføringer av offentlige midler til områder som var kommet under kontroll av væpnede grupper, noe som direkte påvirket lokale myndigheters kapasitet til å sikre fremskaffelse og funksjon av offentlige tjenester. Dette antar vi først og fremst viser til områder tidligere kontrollert av ISIL, men vi har ikke informasjon om hvorvidt overføringene er blitt gjenopptatt i disse områdene etter at ISIL er blitt drevet ut.

Også nyhetsbyrået Iraq News (Berwari 2014) melder om at konflikten har rammet det offentlige infrastruktur for tjenestelevering. Byrået viser her til at Helsedirektoratets (General Directorate of Health) nye bygning i Baquba var blitt sprengt i luften.

7.2 MATVAREFORSYNING, PRISER OG JOBBER

Så sent som i januar i år hadde ISIL fortsatt kontroll over hoveddelen av Muqjadiya-området nord og nordøstover til Hamrin-sjøen, der demningen ligger. Derfra rettet de ifølge ISW (2015e) så intensive angrep sørover mot Muqjadiya at det medførte betydelige avbrudd i dagliglivet og sterk opphisselse i offentligheten.

Verdens Matvareprogram (WFP 2015b) rapporterer om Diyala at utsiktene for vinteravlingene er usikre som følge av den konfliktrelaterte volden, som bl.a. har begrenset mulighetene til å nyttiggjøre seg systemene for kunstig vanning. Dermed blir det tilgjengelige dyrkbare arealet mindre. Så langt hadde imidlertid matvareprisene holdt seg på normalt nivå, og forsyningslinjene for matvarer har forblitt åpne. Tildelingene av matrasjoner gjennom det offentlige PDS-systemet (Public Distribution System) er ifølge WFP forholdsvis regulære.

WFP meldte imidlertid en måned senere at den gjennomsnittlige kjøpekraften var blitt redusert med nesten en fjerdedel i Diyala fra februar til mars 2015. I februar strakk kjøpekraften til 25 matkurver, i mars til kun 19 (WFP 2015a, s. 3).

Jobbmulighetene er blitt redusert på grunn av konflikten, ifølge EU (2014).

8. INTERNT FORDREVNE

8.1 TALL

Antall

Diyala har siden 2006 vært vertsprovins for et stort antall internt fordrevne og returnerte. Provinsen har opplevd en dramatisk negativ endring i sikkerhetssituasjonen og den lokale økonomien, noe som har ført mange på flukt

siden sommeren 2014. Mange familier ble fordrevet på grunn av den generelle volden og direkte trusler. Khanaqin distrikt har fleste internt fordrevne i provinsen, ca. 60 prosent holder til her (IOM Iraq 2014b).

Ifølge IOM var det totalt 161 136 internt fordrevne i Diyala per mars 2015. Hele 157 092 av disse har sin opprinnelse i provinsen. De resterende fordrevne kommer fra Salah al-Din (2898 personer), Ninewa (348 personer), Anbar (786 personer), og Bagdad (12 personer), og Diyala er vertsprovins for seks prosent av de internt fordrevne i Irak (IOM Iraq 2015, s. 5-6).

Internt fordrevne fra Diyala som har flyktet ut av provinsen, har i hovedsak dratt til Suleimania (44 610 personer), Kirkuk (31 566 personer) og Bagdad (21 324 personer). Totalt har 258 108 personer på flukt sin opprinnelse i Diyala. Dette utgjør ti prosent av det totale antallet internflyktninger i Irak (IOM Iraq 2015, s. 4-5).

OCHA melder at ca. 8600 familier returnerte til Khalis (5400), Khanaqin (500) og Muqdadiya (2700) i februar og mars 2015 (OCHA 2015b, s. 4).

Boforhold

Per primo mars 2015 var det tre leire for internt fordrevne i Diyala. Det er også en leir under bygging (CCCM Cluster Iraq 2015). Alle de tre leirene er i Khanaqin, og per september 2014 bodde det flere enn 1500 fordrevne familier der (IOM Iraq 2014b, s. 3).

I september 2014 la IOM (2014b, s. 3) frem en oversikt over de fire vanligste boformene for internt fordrevne i provinsen:

- leide boliger (26 prosent)
- bo hos slektninger (20 prosent)
- nedlagte/offentlige bygninger og uferdige bygninger (17 prosent)
- leire eller transittleire (16 prosent).

Noen få oppholder seg i religiøse bygg, skolebygg og andre formelle og uformelle bosettinger (IOM Iraq 2015, s. 7).

Det totale antallet personer i IOMs oversikt er 158 892.

Behov og hjelpeordninger

Den generelle tilgangen til vann, sanitæranlegg og hygiene (WASH) i Diyala er dårlig, og det er et stort behov for vedlikehold og utbygging av fasiliteter (Save the Children Iraq 2015, s. 5).

Spontan og økende retur til Muqdadiya skaper et stort behov for å bygge ut/opp infrastruktur. Lokale myndigheter har bedt bl.a. humanitære organisasjoner om hjelp til f.eks. å utbedre vann- og sanitæranlegg og elektrisitet (UNHCR 2015, s. 2-3).

Familier som bor i leire, er spesielt utsatt for mat- og vannmangel. I september 2014 hadde 88 prosent av de internt fordrevne i Diyala ikke tilgang til nok mat, 40 prosent hadde ikke tilgang til nok vann og 25 prosent hadde ikke tilgang til fungerende helsetjenester (IOM Iraq 2014b, s. 3).

En oversikt fra CCCM Cluster Iraq og REACH Initiative fra oktober 2014, viser at vannforsyningen til de tre leirene i Diyala (Al Yawa New, Al Yawa Old og Bahari Taza) enten blir levert på tank eller kommer fra kommunal brønn. Minimumsstandard for antall liter vann per person per døgn er 20 liter. I leirene i Diyala ligger vanntilgangen per person på mellom 21 og 30 liter vann (CCCM Cluster Iraq & REACH Initiative 2014, s. 2).

Lokale myndigheter i Diyala mente i januar 2015 at det var et økende behov for kjernenødhjelpsartikler, telt og muligheten til å plassere flere fordrevne i leire, særlig i Khanaqin (OCHA 2015a, s. 3).

Redd Barna (Save the Children Iraq 2015) foretok i februar 2015 en undersøkelse blant 2152 familier i Diyala for å kartlegge tilgang til vann, sanitæranlegg og hygiene (WASH). Resultatene viser at 73 prosent har tilgang til latrine, 58 prosent har tilgang til vannoppbevaring/vanntank og 75 prosent har tilgang til dusj (s. 4). Over halvparten får drikkevannet sitt fra brønner og 32 prosent fra elver/bekker. Kun 7 prosent anser drikkevannet sitt som rent og trygt. En tredjedel av familiene har mulighet til å rense vannet før de drikker det (s. 4-5).

8.2 ADKOMSTRESTRIKSJONER TIL PROVINSEN

Vi finner ikke informasjon som tilsier at myndighetene har iverksatt restriksjoner på adgangen til å reise inn i provinsen. Uoffisielt ser det imidlertid ut til at lokale myndigheter eller militære enkelte steder har innført adkomstrestriksjoner. F.eks. meldte OCHA (2014a, s. 1) at kurdiske styrker hadde nektet internflyktninger adkomst til Khanaqin og Kalar. De som var blitt avvist, hadde senere skaffet seg adgang til Kifri, ifølge OCHA.

Liknende lokale restriksjoner kan godt tenkes å forekomme også andre steder, uten at vi har konkret kjennskap til det.

9. REFERANSER

Skriftlige kilder

- AFP (2015, 26. januar). Iraq forces 'liberate' Diyala province from IS jihadists. *AFP*. Tilgjengelig fra <http://news.yahoo.com/iraq-forces-liberate-diyala-province-jihadists-130947834.html> [lastet ned 14. april 2015]
- Alabbasi, M. (2015, 13. mars). Videos allege Iraqi forces are behaving like IS militants. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <http://www.middleeasteye.net/news/videos-allege-iraqi-forces-are-behaving-militants-314703236> [lastet ned 30. mars 2015]
- al-Akhbar (2014, 24. november). Iraqi forces retake territory from ISIS, as peshmerga try to win back Sinjar. *al-Akhbar*. Tilgjengelig fra <http://english.al-akhbar.com/node/22614> [lastet ned 14. april 2015]
- BBC (2015, 20. januar). Iraq probes alleged massacre by Shia militia in Diyala. *BBC*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-31037426> [lastet ned 14. april 2015]
- BBC (2014, 15. desember). Islamic State crisis: How Jalawla became a changed town. *BBC*. <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-30477040> [lastet ned 14. april 2015]
- Berwari, H. (2014, 2. april) New building for Diyala Health Directorate detonated in Baquba. *IraqNews*. <http://www.iraqnews.com/iraq-war/new-building-for-diyala-health-directorate-detonated-in-baquba/> [lastet ned 14. april 2015]
- Bruton, F. (2015, 17. januar). ISIS Executes Pigeon and Bird Breeders in Diyala, Iraq. *NBC News*. Tilgjengelig fra <http://www.nbcnews.com/storyline/isis-terror/isis-executes-pigeon-bird-breeders-diyala-iraq-n287421> [lastet ned 14. april 2015]
- CCCM Cluster Iraq (2015, 2. mars). *Iraq: CCCM Camp Status Map*. [s.l.]: CCCM Cluster Iraq. Tilgjengelig via Reliefweb http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/IRQ_CCCM_Camp%20Status%20Map_20150301.pdf [lastet ned 13. april 2015]
- CCCM Cluster Iraq & REACH Initiative (2014, 31. oktober). *Iraq: IDP Camps and Settlements Overview October 2014*. [s.l.]: CCCM Cluster Iraq & REACH Initiative. Tilgjengelig via Reliefweb <http://reliefweb.int/report/iraq/iraq-idp-camps-and-settlements-overview-october-2014> [lastet ned 15. april 2015]
- Coles, I. (2014, 8. desember). Tensions Between Kurds And Iran-Backed Militias Are Starting To Show In Iraq. *Reuters*. Tilgjengelig fra <http://www.businessinsider.com/r-rivalries-resurface-in-iraqi-town-recaptured-from-islamic-state-2014-12> [lastet ned 14. april 2015]
- Chulov, M. (2015, 5. april). Iraqi Sunnis forced to abandon homes and identity in battle for survival. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <http://www.theguardian.com/world/2015/apr/05/iraqi-sunnis-forced-abandon-homes-identity-survival-shia-militia-isis> [lastet ned 14. april 2015]
- Chulov, M. (2014, 29. juni). *Iraqis caught in a state of war between Isis and shia militias*, The Guardian. Tilgjengelig fra <http://www.theguardian.com/world/2014/jun/29/iraq-isis-shia-militias-baquba-baghdad> [lastet ned 21. april 2015]
- Ebdullah, H. (2014, 3. desember). Khanaqin, once known as 'city of tolerance,' still open to Arab refugees. *Rudaw*. Tilgjengelig fra <http://rudaw.net/english/kurdistan/03122014> [lastet ned 14. april 2015]
- EIFA, dvs. European Iraqi Freedom Association (2015, 30. januar). *Iraq - Diyala: Sunnis driven from their homes by genocidal militias affiliated with Iran*. Brussel: European-Iraqi Freedom Association. Tilgjengelig via <http://www.eu-iraq.org/index.php/press-releases/item/504-iraq-diyala-sunnis-driven-from-their-homes-by-genocidal-militias-affiliated-with-iran> [lastet ned 14. april 2015]

- Erkmen, S. (2009, november). *The Forgotten Turkmen Land - Diyala*. Cankaya: ORSAM / Center for Strategic Middle East Studies. Tilgjengelig fra http://www.orsam.org.tr/en/enUploads/Article/Files/20091126_sayi7_eng.pdf [lastet ned 21. april 2015]
- EU (2014, 3. november). *Humanitarian Implementation Plan*. Brussel: European Union. Tilgjengelig fra http://ec.europa.eu/echo/files/funding/decisions/2015/HIPs/iraq_en.pdf [lastet ned 21. april 2015]
- GlobalSecurity.org (2015, 18. mars). *Hashd al-Shaabi / Hashd Shaabi Popular Mobilisation Units / People's Mobilization Forces*. Alexandria, VA: GlobalSecurity.org. Tilgjengelig fra <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/hashd-al-shaabi.htm> [lastet ned 14. april 2015]
- GlobalSecurity.org (2012, 12. januar). *Federal Police*. Alexandria, VA: GlobalSecurity.org. Tilgjengelig fra <http://www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/fp.htm> [lastet ned 9. september 2013]
- GlobalSecurity.org (2011, 9. juli). *Mandali*. Alexandria, VA: GlobalSecurity.org. Tilgjengelig fra <http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/mandali.htm> [lastet ned 14. april 2015]
- Hawrami, K.S. (2014, 29. november). Badr Militia Groups Enter Kurdish Towns. *BasNews*. Tilgjengelig fra <http://basnews.com/en/news/2014/11/29/badr-militia-group-enter-kurdish-towns/> [lastet ned 14. april 2015]
- Hewramy, S. (2014, 26. november). Shiite militia commander: No Kurdish force took part in Saadiya liberation. *Rudaw*. Tilgjengelig fra <http://rudaw.net/english/middleeast/iraq/26112014> [lastet ned 14. april 2015]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2015a, 18. mars). *After Liberation came Destruction*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra http://features.hrw.org/features/HRW_2015_reports/Iraq_Amerli/index.html. [lastet ned 14. april 2015].
- HRW (2015b, 15. februar). *Iraq: Militias Escalate Abuses, Possibly War Crimes*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/news/2015/02/15/iraq-militias-escalate-abuses-possibly-war-crimes> [lastet ned 14. april 2015]
- IAU Iraq, dvs. Inter-Agency Information and Analysis Unit (2009, mars). *Diyala Governorate Profile*. Bagdad: IAU. Tilgjengelig via ORSAM http://www.orsam.org.tr/tr/trUploads/TemelBelgeler/2010823_GP-Diyala.pdf [lastet ned 14. april 2015]
- IBC, dvs. Iraq Body Count (2014, 21. mars). *Recent Events*. London: Iraq Body Count Tilgjengelig fra <https://www.iraqbodycount.org/database/recent/> [lastet ned 14. april 2015]
- ICG, dvs. International Crisis Group (2015, 26. mars). *Defeating the Iraqi State, One Victory at a Time*. Brussel: ICG. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/en/publication-type/media-releases/2015/middle-east-north-africa/statement-defeating-the-iraqi-state-one-victory-at-a-time.aspx> [lastet ned 14. april 2015]
- IOM Iraq (2015, mars). *Displacement Tracking Matrix, Round XVII, March 2015*. Bagdad: IOM Iraq. Tilgjengelig fra <http://iomiraq.net/file/1667/download?token=sp0yuv8y> [lastet ned 13. april 2015]
- IOM Iraq (2014a, 1. november). *Iraq Crisis Response Weekly Situation Report #8: Weekly Update for 26 Oct - 1 Nov*. Bagdad: IOM Iraq. Tilgjengelig fra <https://www.iom.int/files/live/sites/iom/files/Country/docs/IOM-Iraq-Crisis-Response-Situation-Report-01Nov2014.pdf> [lastet ned 14. april 2015]
- IOM Iraq (2014b, 25. september). *Diyala Governorate Profile September 2014. Displacement Snapshot: Diyala*. Bagdad: IOM Iraq. Tilgjengelig fra <http://www.iomiraq.net/reports/diyala-governorate-profile-september-2014> [lastet ned 13. april 2015]

- IOM Iraq (2014c, april). *Governorate Profile: Diyala*. Bagdad: IOM Iraq. Tilgjengelig fra http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/diyala_governorate_profile_april_2014.pdf [lastet ned 14. april 2015]
- ISW, dvs. Institute for the Study of War (2015a, 3. april). *Control of Terrain in Iraq: April 3, 2015*. Washington DC: Institute for the Study of War. Tilgjengelig fra http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Control%20Zone%20Map_4_3_15.pdf [lastet ned 13. april 2015]
- ISW (2015b). Iraq Situation Report, March 18-20, 2015. *ISW Iraq Updates [blogg]*. Tilgjengelig fra http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Iraq%20SITREP%202015-3-20%20-%20print_0.pdf [lastet ned 14. april 2015]
- ISW (2015c). Iraq Situation Report, March 2, 2015. *ISW Iraq Updates [blogg]*. Tilgjengelig fra http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Iraq%20SITREP%202015-3-2_approved.pdf [lastet ned 9. mars 2015]
- ISW (2015d, 5. februar). *Control of Terrain in Iraq: February 2, 2015*. Washington DC: Institute for the Study of War. Tilgjengelig fra <http://understandingwar.org/background/control-terrain-iraq-february-2-2015> [lastet ned 13. april 2015]
- ISW (2015e). Iraq Situation Report, January 22-23, 2015. *ISW Iraq Updates [blogg]*. Tilgjengelig fra http://www.understandingwar.org/sites/default/files/2015-1-22-23_0.pdf [lastet ned 14. april 2015]
- ISW (2014). Iraqi and Syrian Towns and Cities seized by the Islamic State and its allies. *The Long War Journal [blogg]*. Tilgjengelig fra https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=zDzQXfEc6tT8.k5aa_iAge_9E&ie=UTF8&hl=en&oe=UTF8&msa=0&t=m&source=embed&ll=34.939985,41.616211&spn=6.302619,12.304687&z=6 [lastet ned 14. april 2015]
- ISW (2007). *Northeast*. Washington D.C.: Institute for the Study of War. Tilgjengelig fra <http://www.understandingwar.org/region/northeast> [lastet ned 14. april 2015]
- JAPU, dvs. Joint Analysis and Policy Unit (2015, april) *Diyala Governorate Profile*. Bagdad: JAPU. Tilgjengelig fra <http://www.jauiraq.org/gp/print/GP-Diyala.asp> [lastet ned 14. april 2015]
- Khalel, S. & Vickery, M. (2015, 2. mars). Iraqi Sunnis in Diyala tell of fleeing Shiite militia in terror. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <http://www.middleeasteye.net/news/iraqi-sunnis-flee-terror-shiite-militia-1623496057#> [lastet ned 14. april 2015]
- Kittelsson, S. (2015, 2. april). Iraqi residents denied return to town seized from IS. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra: <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/04/iraq-kurdistan-jalawla-peshmerga-shiite-control.html#ixzz3WhSKXpQA> [lastet ned 14. april 2015]
- Knights, M. (2015, 16. mars). *After Tikrit. What to Do With Iraq's Shia Popular Mobilization Units*. Tampa: Council on Foreign Relations. Tilgjengelig fra <http://www.foreignaffairs.com/articles/143258/michael-knights/after-tikrit> [lastet ned 14. april 2015]
- Knights, M. (2010). *Kirkuk in Transition. Confidence Building in Northern Iraq. Policy Focus #102*. Washington D.C.: Washington Institute for Near East Policy. Tilgjengelig fra <https://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/pubs/PolicyFocus102.pdf> [lastet ned 14. april 2015]
- Landinfo & Migrationsverket (2014, 28. februar). *Sikkerhetssituasjonen i Irak. Delrapport fra Migrationsverkets og Landinfos informasjonsinnhentingsreise til Bagdad og Erbil 16.–22. november 2013*. Oslo/Norrköping: Landinfo/ Migrationsverket. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2802/1/2802_1.pdf [lastet ned 14. april 2015]
- Landinfo (2012, 20. juni). *Irak: Sikkerhetssituasjonen i Sentral-Irak - 2011 og 2012*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2095/1/2095_1.pdf [lastet ned 14. april 2015]

- Landinfo (2010, 18. februar). *Irak: Sikkerhetssituasjonen i Diyala, 2010*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1148/1/1148_1.pdf [lastet ned 14. april 2015]
- Lewis, J. (2014, april). *The Islamic State of Iraq Returns to Diyala*. Washington DC: Institute for the Study of War. Tilgjengelig fra <http://www.understandingwar.org/report/islamic-state-iraq-returns-diyala#sthash.wPqUFIK1.dpuf> [lastet ned 14. april 2015]
- Mahmoud, N. (2011, 2. august). The Kurdish leaders have left us on our own, Khanaqin officials say. *Ekurd*. Tilgjengelig fra <http://www.ekurd.net/mismas/articles/misc2011/8/kurdsiniraq115.htm> [lastet ned 14. april 2015]
- Mahmoud, M. & Fraidon, B. (2014, 16. desember). Jalawla: a lawless ghost town of Peshmerga and Shiite militias. *Rudaw*. Tilgjengelig fra <http://rudaw.net/english/middleeast/iraq/161220141> [lastet ned 14. april 2015]
- Mohammed, A. (2010, 13. februar). Jalawla is "kingdom of orphans". *Kurdish Globe*. Tilgjengelig fra <http://www.kurdishglobe.net/article/D7B9166911E93B840D435EFE133DEA17/Jalawla-is-kingdom-of-orphans-.html> [lastet ned 14. april 2015]
- Middle East Eye (2014, 27. juli). Iraq Shiite militia display militant bodies in Baquba. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <http://www.middleeasteye.net/news/iraq-shiite-militia-display-militant-bodies-baquba-54821004> [lastet ned 14. april 2015]
- MRG (2014, oktober). *Turkomans*. London: Minority Rights Group International. Tilgjengelig fra <http://www.minorityrights.org/5750/iraq/turkomans.html> [lastet ned 21. april 2015]
- NINA, dvs. National Iraqi News Agency (2015, 14. februar). Tribes' Fighters Secured Liberated Villages In Sherwin Basin In Diyala. *National Iraqi News Agency*. Tilgjengelig fra <http://www.thefreelibrary.com/Tribes'+Fighters+Secured+Liberated+Villages+In+Sherwin+Basin+In...-a0401709961> [lastet ned 14. april 2015]
- OCHA (2009, 30. november). *Humanitarian Action Plan for Iraq 2010*. Geneve: OCHA. Tilgjengelig fra <http://www.unocha.org/cap/appeals/humanitarian-action-plan-iraq-2010> [lastet ned 14. april 2015]
- OCHA 2015 Situation Report. Iraq IDP Crisis Situation Report No. 31 Tilgjengelig fra <https://www.humanitarianresponse.info/system/files/documents/files/Iraq%20Crisis%20Situation%20Report%20No%2031%20%287%20-%202013%20February%202015%29.pdf> [lastet ned 15. april 2015]
- Qaidari, A. (2015, 11. januar). Iran's new group in Iraq: Saraya al-Khorasani. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/01/iran-iraq-saraya-al-khorasani.html> [lastet ned 14. april 2015]
- OCHA (2015a, 30. januar). *Iraq Crisis Situation Report No. 29 (24 – 30 January 2015)*. Geneve: OCHA. Tilgjengelig fra Reliefweb <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/OCHA%20Iraq%20Situation%20Report%20No.%2029%20%2824%20%E2%80%93%2030%20January%202015%29.pdf> [lastet ned 15. april 2015]
- OCHA (2015b, 3. april). *Iraq Crisis Situation Report No. 38 (28 March – 3 April 2015)*. Geneve: OCHA. Tilgjengelig via Reliefweb <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/OCHA%20Iraq%20Crisis%20Situation%20Report%20No38.pdf> [lastet ned 15. april 2015]
- OCHA (2014). *Iraq Crisis Situation Report No. 19 (1 – 7 November 2014)*. Geneve: OCHA. Tilgjengelig fra Reliefweb <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Iraq%20Crisis%20Situation%20Report%20No19%201%20November%20-%207%20November.pdf> [lastet ned 21. april 2015]
- Roggio, B. (2014, 17. juni). ISIS, Iraqi forces battle for capital of Diyala. *The Long War Journal [blogg]*. Tilgjengelig fra http://www.longwarjournal.org/archives/2014/06/isis_iraqi_forces_battle_for_c.php [lastet ned 14. april 2015]

- Rudaw (2014, 23. november). Kurdish forces enter Jalawla, ISIS on retreat. *Rudaw*. Tilgjengelig fra <http://rudaw.net/english/kurdistan/23112014> [lastet ned 14. april 2015]
- Save the Children Iraq (2015, februar). *Diyala WASH Assessment Report. 5th-12th February 2015*. Sulaymanyah: Save the Children Iraq. Tilgjengelig via Humanitarian Response <https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/assessments/Diyala%20WASH%20Assessment%20Report%20Feb-2015.pdf> [lastet ned 15. april 2015]
- Shafaq News (2015a, 19. April). *Peshmerga forces and Turkmen PMU progress western al-Bashir village*. *Shafaq news*. Tilgjengelig fra <http://www.english.shafaq.com/security/14035-peshmerga-forces-and-turkmen-pmu-progress-western-al-bashir-village.html> [lastet ned 15. april 2015]
- Shafaq News (2015b, 15. mars) Barzani to Arab clans: No return for those who cooperated with ISIS to the liberated areas. *Shafaq News*. Tilgjengelig fra <http://www.english.shafaq.com/index.php/politics/13617-barzani-to-arab-clans-no-return-for-those-who-cooperated-with-isis-to-the-liberated-areas> [lastet ned 14. april 2015]
- Shafaq News (2015c, 28. februar). 30 casualties by two car bomb explosions in Balad Ruz, east of Baquba. *Shafaq News*. Tilgjengelig fra <http://www.english.shafaq.com/index.php/security/13469-30-casualties-by-two-car-bomb-explosions-in-balad-ruz-east-of-baquba> [lastet ned 14. april 2015]
- Shafaq News (2015d, 4. januar). More than 25 casualties in a rocket attack northern Baquba. *Shafaq News*. Tilgjengelig fra <http://english.shafaq.com/index.php/security/12735-more-than-25-casualties-in-a-rocket-attack-northern-baquba> [lastet ned 14. april 2015]
- Shafaq News (2014a, 8. oktober). Source: Peshmerga foiled biggest attack of ISIS to control Khanaqin. *Shafaq News*. Tilgjengelig fra <http://www.english.shafaq.com/index.php/security/11609-source-peshmerga-foiled-biggest-attack-of-isis-to-control-khanaqin> [lastet ned 14. april 2015]
- Shafaq News (2014b, 27. september). Sticky bomb explosion in a car in Khanaqin. *Shafaq News*. Tilgjengelig fra <http://www.english.shafaq.com/index.php/security/11502-sticky-bomb-explosion-in-a-car-in-khanaqin> [lastet ned 14. april 2015]
- SIGIR, dvs. Special Inspector General for Iraqi Reconstruction (2011). *Interactive Map of Iraq*. Washington D.C.: SIGIR. Tilgjengelig fra <http://cybercemetery.unt.edu/archive/sigir/20131001083736/http://www.sigir.mil/directorates/interactiveMap.html#> [lastet ned 17. mars 2015]
- Simpson, J. (2015, 25. februar). Isis is losing in Iraq. *New Statesman*. Tilgjengelig fra <http://www.newstatesman.com/politics/2015/02/john-simpson-isis-losing-iraq> [lastet ned 14. april 2015]
- Sly, L. & Hauslohner, A. (2014, 14. juni). Shiite militia seizes control of Iraqi town, slowing ISIS drive toward Baghdad. *Washington Post*. Tilgjengelig fra http://www.washingtonpost.com/world/iraqis-answering-top-shiite-clerics-call-to-arms/2014/06/14/dc4f0a26-f37a-11e3-914c-1fbd0614e2d4_story.html [lastet ned 14. april 2015]
- U4 Anti-Corruption Resource Centre (2013, april). *Iraq: overview of corruption and anti-corruption*. Bergen/Berlin: U4 Anti-Corruption Resource Centre, Chr. Michelsen Institute & Transparency International. Tilgjengelig fra <http://www.u4.no/publications/iraq-overview-of-corruption-and-anti-corruption/#sthash.ok6WtSGf.dpuf> [lastet ned 14. april 2015]
- UNAMI, dvs. UN Assistance Mission for Iraq (2015, 1. april). *UN Casualty Figures for March 2015*. Bagdad: UNAMI Human Rights Office. Tilgjengelig fra http://www.uniraq.org/index.php?option=com_k2&view=item&id=3565:un-casualty-figures-for-march-2015&Itemid=633&lang=en [lastet ned 14. april 2015]
- UNAMI, dvs. UN Assistance Mission for Iraq (2012, 31. desember). *Report on Human Rights in Iraq: July-December 2012*. Bagdad: UNAMI Human Rights Office. Tilgjengelig fra http://www.ohchr.org/Documents/Countries/IQ/HRO_July-December2012Report.pdf [lastet ned 14. april 2015]

- UNHCR (2015, 15. mars). *Iraq – UNHCR IDP Operational Update, 1-15 March 2015*. Geneve: UNHCR. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=country&docid=552bc1364&skip=0&coi=IRQ&quersysi=diyala&searchin=fulltext&sort=date> [lastet ned 15. april 2015]
- UNAMI/OHCHR (2014, september) . *Report on the Protection of Civilians in Armed Conflict in Iraq, 6. July – 10. September 2014*. Tilgjengelig fra http://www.ohchr.org/Documents/Countries/IQ/UNAMI_OHCHR_POC_Report_FINAL_6July_10September2014.pdf [lastet ned 14. april 2015]
- UNOSAT/UNITAR, dvs. United Nations Institute for Training and Research - Operational Satellite Applications Programme (2015, 6. februar). *Damage Assessment of Jalawla, Diyala Governorate, Iraq*. Geneve: UNOSAT. Tilgjengelig via <http://reliefweb.int/map/iraq/damage-assessment-jalawla-diyala-governorate-iraq-6-feb-2015> [lastet ned 14. april 2015]
- WFP, dvs. World Food Programme (2015a, 1. april). *Iraq Food Market Monitoring. Bulletin 4 – March 2015*. Roma: WFP. Tilgjengelig via Reliefweb http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Iraq-%20Bulletin%204_Final.pdf [lastet ned 15. april 2015]
- WFP, dvs. World Food Programme (2015b, mars). Conflict disrupts food markets in Anbar, Salah Al-Din and Kirkuk. *Iraq Food market Monitoring – Bulletin 3*. Tilgjengelig fra <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/wfp272603.pdf> [lastet ned 14. april 2015]
- Yonker, C. (2015, 1. mars). Strained Bedfellows. Conflict and Cooperation between the Kurdish Peshmerga and Iraqi Shi'i Militias . *Times of Israel (blogg)*. Tilgjengelig fra <http://blogs.timesofisrael.com/strained-bedfellows-conflict-and-cooperation-between-the-kurdish-peshmerga-and-iraqi-shi%CA%BFi-militias/> [lastet ned 14. april 2015]

Muntlige referanser

- Medlem av det kurdiske regionale parlamentets peshmerga-komite. Møte i Oslo 23. april 2015
- Anonym kilde i Bagdad. Rapportering per epost 30. mars 2015a
- Anonym kilde i Bagdad. Rapportering per eposter november 2014 - april 2015b
- Anonym kilde i Erbil. Rapportering per epost 3. april 2015a.
- Anonym kilde i Erbil. Rapportering per epost 21. mars 2015b.